

aanvankelijk het uitzicht op zijn theocratisch koningschap en het apostolaat ter verkondiging van zijn Zoon en Heer en God heeft verhinderd. De lippen van den man-met-een-masker-voor waren toen dienstbaar gesteld aan de zonde. En zijn tong was in het heiligdom (bij den priester Israëls te Nob) en later bij de filistijnen (in de stad van Achis) door hem verkocht aan de hel.

Nu is hier Petrus in het heiligdom (van Israëls rechthuis) en in de buurt der filistijnen (van Rome) en zie, ook zijn tong verkoopt zich aan de hel; hij „verandert zijn aangezicht“, en liegt en vloekt maar raak, en zweert, net als die David: ik ken dien beverden Davidide niet.

Dat die man later ons allemaal aan die tong-en-lippen-pericoop uit Davids psalm indachtig maakt (1 Petr. 3:10), dat is geen wonder; hij is zelf door den Geest indachtig eraan gemaakt.

O, hoe erg is dat geweest: één van de twaalf, die Davids Zoon te verkondigen hebben aan de filistijnen, tyriërs en moeren van Handelingen 2!

O ja, dat wordt voortaan iets groots: te spreken van de vrucht van de lippen, die zijn Naam belijden (Hebr. 13:15) in een offer (vgl. Ps. 49:14; Lev. 7:12; 2 Kron. 29:31).

Het is alweer beschamend, dat de Schrift die annexatie van de tong voor een lippen-offer (Hebr. 13 vs 15) in één raam zet met den oproep, om toch uit te gaan tot Christus buiten de legerplaats, en zijn smaad te dragen (13:13). De schrijver voegt er aan toe: want we hebben hier geen blijvende (kerk)stad, geen blijvende kerkstaat; maar Petrus heeft juist in het moment der omzetting van den kerkstaat bezworen: hem daar — nooit gezien, dacht gij, dat ik betrokken was bij een beweging, om onzen „kerkstaat“ te veranderen? En David heeft precies hetzelfde gedaan: dacht ge dat ik den kerkstaat zal moeten ver-

anderen? Welnee — ik zeg den priester, dat ik met Saul beste maatjes ben, en ik zeg aan de filistijnen, dat we wel samen kunnen werken: we kunnen onze operaties tegen Israëls kerkstaat wel „combineeren“.

David tierde. En Simon vloekte. Met eeden. In het meervoud.

Vergeet dat meervoud van die eeden niet: niet pas bij de verkeerdheid der lippenpraak, doch bij de losheid der lippen begint onze zonde: niet bij de eedvervalsing, doch bij de eedvermenigvuldiging. Al was Simon voor zijn verkeer met den Nazarener uitgekomen, zelfs dan nog zou het den Meester hebben zeer gedaan dat hij met eeden smeet. Gelijk het den Heiligen Geest bedroefd heeft, dat David den gek speelde en jongleerde op de grenslin, die tusschen krankzinnigen en extatische profeten alleen maar vermoed, doch niet in kaart gebracht werd in de buurt van Achis en andere filistijnen.

Maar God heeft David straks weer tot inkeer gebracht: psalm 34. En Hij heeft Petrus tot inkeer gebracht, en zijn tong ontboeld tegen den pinksterdag. En beiden hebben toen van Hem gesproken, aan wien „geen been gebroken was“ en van den dood niet kon gehouden worden.

En één ding hebben zij toen boven alles vastgelegd: dat de vrijgekochte tong het offer brengen mag van de lippen, die „Zijn Naam belijden“. Alleen bij Hem — aan den voet van zijn kruis — durven wij het woord herhalen, dat wie Hem verloochenen zal voor de menschen, door Hem verloochend worden zal voor zijn Vader, die in de hemelen is. Dat kan men alleen op Golgotha aandachtig zeggen, achter Hem aan.

K. S.

— CORRECTIE. In ons vorig nummer, bl. 151, kolom 3, zijn de regels bij de correctie verkeerd geplaatst. Regel 10 moet regel 7 worden. K. S.

„GEEN KOEHANDEL“

„Geen blijder maar in tachtig jaar“

Eerst een klein aanloopje. Dr H. N. Ridderbos publiceert onlangs, in grooten opmaak, den tekst van één bepaalde afkondiging, door een kerkeraad („van ons“) ten aanzien van een lid, dat zich „onttrokken“ had. Hij vond het bar, zonder op den persoon te kunnen letten, natuurlijk. Ik antwoordde, dat hijzelf medehelp en -helpt aan de publicatie van uitspraken over anderen, die op het punt, waar hij het over had, precies zó en nog veel scherper redeneeren als die door hem zwaar bestookte kerkeraad. En vroeg hem toen, wat hij dan daarvan dacht. Het antwoord luidde: „na u“; dat wil zeggen: K. S. moest eerst zijn ruimte gebruiken om af te drukken wat dr R. wilde afgekeurd zien, en dan zou hij wel een en ander antwoorden. Ik bood hem aan: laat ons dan tegelijk die teksten afdrukken; dat deed ik, om het debat te herleiden tot den principiële achtergrond, en allen koehandel te vermijden, waarop het erg was gaan lijken na dat „na u“. Thans zegt dr R., dat hij op het aanbod niet ingaat. Motto: geen koehandel.

Dit geval kan ons dus verder niet ophouden; de poging om dr R. nu eens aan het spreken te krijgen over de door hem zelf aan de orde gestelde zaak, en zoo althans aan hem eens een schriftelijk woordje te ontkloken over een fundamentele kwestie, die bij een eventuele „samenspreking“ aan de orde zou moeten komen (de betekenis n. l. van kerkelijke oordeelstelling en tucht als uitspraak in den Naam des Heeren) is óók al bij hem weer niet geslaagd. Dr R. is, zie straks, er wel vlug bij, te informeren over niet openbare samenkomsten, maar vermijdt een duidelijk geschreven woord over de beginselen, waarvan hij een concrete toepassing door één onzer kerkeraaden, duizendmaal „makker“ dan die van zijn eigen kerken over ons, fel veroordeelt, als anderen ze ondernemen. Overigens moet de exegeet van (o.a.) Matth. 21:23-27 maar weten, wat hij koehandel noemt. Juist om aan alle loven-en-bieden een eind te maken, -zel ik: als ge een kwestie behandelen wilt, best; publiceer dan tegelijk met mij, en kijk niet wat de ander doet.

Maar verder geen woord over dit gevalletje. Ik had het aanloopje noodig, om den schoonen titel: „geen koehandel“. Die is, men weet het al, van dr H. N. Ridderbos. Dat opschrift houdt een beginsel, een program, een axioma in; en dat die leus „geen koehandel“ juist thans uit zijn pen komt, d.w.z. in hetzelfde nummer van zijn blad, waarin hij ont-hullingen doet over „samensprekings“-gevallen, laat blijken, dat hij, als binnenkort zijn synode samenkomt, nog in zijn ooren zal hebben dien dreun: géén koe-handel. Geen koehandel, ook niet met ds B. A. Bos. Laat dus schallen (zoo hóór ik hem al roepen straks in Den Haag) alle officiële teksten van leeuitspraken en vonnissen uit 1944; doet er geen letter af; doet er ook geen letter bij (om de zaak des gepredikten geschils te verleggen naar een ander niveau dan wij openlijk hebben aangewezen); pleegt geen handel van loven en bieden, of van ee-kijken-of-het-zóó-óók-wel-zou-kunnen; en denkt aan het fiere woord van ds Y. K. Vellenga: al waren die vrijgemaakten na 1944 ook Mohammedanen geworden, als de vonnissen

naar hun letterlijken tekst niet uit God waren, dan moeten wij ze openlijk terugnemen.

Stel u voor: in den tijd tusschen de besloten conferenties met o.a. ds B. A. Bos (de anderen, zoover mij bekend, spraken zich nog niet uit) en de bijeenkomst van de geprolongeerde haagsche synode, klinkt daar de leus: geen koehandel! „Geen blijder maar in tachtig jaar“. Zoolang dit fiere woord zal leven in den geest van dr H. N. Ridderbos, en zal resoneren in de besloten en openbare zittingen der haagsche synode, zal geen woord te vreezen zijn voor hen, die meenen, dat een gemeenschap, die zich op 1944-normen vastgelegd en openlijk verklaard heeft, náást haar publieke handhaving van die normen en van haar concrete toepassingen, óók nog nieuwe normpjes zal in overweging nemen. Geen blijder maar in zóóveel jaar.

We hebben tot nu toe ons onthouden van commentaar op de thans door ds B. A. Bos bekend gemaakte onderhandelingen van o.a. hemzelf met de deputaten van de synodocratische synode van Den Haag. Wij wisten allen, dat hij aan die synode een brief had gezonden, ook nadat hij reeds in haar vergaderingen (eerste serie) was geweest. Ook, dat — blijkens de dagbladen — die brief zou worden beantwoord. En dat de synodocratische kerkeraad van Assen had bekend gemaakt, te willen zoeken naar wegen om hem een plaats in die gemeenschap te bereiden. Een kind kon dus uitrekenen, dat er wat gaande was; gelijk wij zelf ook reeds lang te voren overtuigd waren, dat het dien kant op zou gaan, en dat we er meer van hooren zouden uit de Haagsche synode (tweede serie). Maar we hielden ons rustig; het stond voor ons vast, dat ds Bos, indien hij zich zou willen losmaken van de degenen, die door de uitwerpers waren losgerukt van de geloovigen, die hij „ginds“ zoo scherp weet op te merken, zonder dat die laatsten den moed hadden gehad, te weigeren zich van hen te laten losrukken door een onbevoegde instantie, zoo duidelijk mogelijk zou moeten laten zien, wat er bij hem aan de hand was; of wij hem hadden weggejaagd, dan wel, of hijzelf zou henen gaan. Ook verleden week zwegen we nog; we dachten: waarschijnlijk zal dr H. N. Ridderbos, die wel eens eerder spreekt dan velen uit zijn naaste omgeving, ons helpen aan copie.

Prompt heeft deze dan ook daarvoor gezorgd. Onder den titel: „Naar een Vergelijk?“ (er staat niet: naar erkenning van onze goddelijke rechtsregelen, uitgesproken en gehandhaafd sedert 1944), merkt hij in zijn blad iets op over wat o.a. ds B. A. Bos gedaan heeft. Hij concludeert, wat allang kon worden uitgerekend trouwens, dat de samenspreking achter gesloten deuren (waarvan zelfs náást medewerkers van ds Bos onkundig waren) wel eenig resultaat zal hebben opgeleverd. Ds Bos zelf sprak van: „in zeer verbeterd stadium“.

Natuurlijk — dit is geen karakterbeoordeling, maar wel een conclusie uit permanente slordigheid — zegt dr H. N. Ridderbos dingen, die niet juist zijn. Hij beweert, dat „van de zijde van Prof. Schilder e.a.“ (prof. Holwerda en ds J. de Waard worden niet genoemd) „op het laatste oogenblik“, „nog een poging is gedaan om degenen, die met onze deputaten samenkomsten, daarvan terug te brengen“.

Dat is de eerste onjuistheid.

Ze zal wel voortspruiten uit dr Ridderbos' volslagen misbegrip omtrent wat ons beweegt.

Kijk eens, zouden we hem willen zeggen, er is onzerzijds, buiten wat we in Groningen en Amersfoort en in de bladen publiek schreven, niets gedaan om ds Bos terug te houden van het samenspreken met deputaten, die geen woord op papier willen zetten om in vijf minuten aan de wereld duidelijk te maken, of samenspreking met hen ook maar eenigen zin heeft. We konden dat ook niet, want én hij én dr Ridderbos e.s. hielden de zaak geheim! We werden opgewekt om voor Oosterbeek te bidden. Maar dezen keer ontbrak die opwekking, ook van den kant van dr Ridderbos. Hoe konden we dan verhinderen?

Wel hebben we onze meening over „Oosterbeek“ gezegd, en hebben dat dádelijk gedaan, en gelooven, — niet voor ons plezier — dat we door ons opschrift precies hebben geschoten in de roos omtrent de bedoelingen van degenen, die in eerster en laatster instantie „Oosterbeek“ hebben op-touw-gezet (dat zijn niet steeds onderteekenaars). Maar we hebben verder ds Bos laten gaan, en laten spreken met allerlei menschen; wat een kwestie is heusch niet van de laatste weken. We hebben, waar we konden, onze meening openlijk gezegd over de methode van onderhandelsche onderhandelingen betreffende de openbare rechtshandelingen van de uithanners; en de tekst zelf van het door prof. Holwerda, ds J. de Waard en mij onderteekende invitatiebriefje voor een onlangs gehouden samenspreking weerlegt precies wat dr H. N. Ridderbos hier uit zijn duim zuigt. We hebben getracht, te voorkomen, dat men zou kunnen zeggen: de gereformeerde kerken, die in 1944 voor de uitgeworpenen den kansel bleven openhouden, hebben ds B. A. Bos in een onzuiver afgeteekend conflict „genoopt“ heen te gaan, om ons de schuld te kunnen geven, waarmee immers een eventueel heen-gáán zou worden gedood-verfd als een heen-gezónden zijn. We hebben ds Bos de ruimte gelaten, die hij in 1944 bij de H.H. Ridderbos-Nauta niet gekregen zou hebben.

Máár, — we hebben ons óók gerealiseerd, dat tegen geheimdoenerij niets is te ondernemen. En ook, dat het niet geraden is, er iets tegen te doen, dat niet bestaat in een publiek appél op het geweten langs den weg van publieke waarschuwing en argumentatie. Men kan die argumentatie b.v. vinden in de van de Groningsche synode uitgegane, door ds B. A. Bos onderteekende stukken.

We hebben ons óók gerealiseerd, dat een kerkelijke samenleving niet moet bédelen om iemands „klandisie“. We willen dolgraag iedereen behouden, die met ons van meening is, dat het niet zijn schuld mag zijn, dat de avondmaalstafel, waaraan hijzelf zit, geen plaats geeft aan wie God er wél aan toelaat; zooals ik geloof, dat van de avondmaalstafel van dr H. N. Ridderbos zulke schuld wél te constateeren is. Maar, als iemand, om wat oorzaak dan ook, misschien wel om een bij Jan, Piet of Klaas aanwezige „geestesgesteldheid“ (!) (om met dr R. te spreken), een toegang forceeren wil tot een avondmaalstafel waar nog steeds geen plaats is voor wie er toch mogen komen, dán willen wij niet bédelen: och, blijf alstublieft. We hebben toch geen „zaak“ opgezet? En we willen heusch geen geestesgesteldheid-kerke. Indien we trouwens zoo'n ding zouden zoeken, dan zijn we liever bij menschen, die b.v. om antirevolutionair te kunnen blijven, zich afvragen: gaat dat wel goed in de partij van dien naam, dan bij hen, die de doorbraak-geestesgesteldheid ook in hun vooraanstaande kringen aantreffen, en die inzake de zending de communisten niet op tijd weten te onderscheiden, terwijl ze voorts in eigen kerk formules als criteria opleggen, waarom alle doorbraakmenschen én communisten lachen.

Tweede onjuistheid: dr R. schrijft (ziende op de Kamper samenspreking van onlangs): „deze poging is blijkbaar niet geslaagd“. Als hij bedoelt: ds B. A. Bos is niet gekomen, dan zeggen we: als u eerst — zie boven — het doel van de samenspreking verkeerd voorstelt, dán kunt u gauw vertellen: ze is niet geslaagd. Maar, zoo als reeds is opgemerkt: wat dr R. als doel aangeeft, dat was het doel heelemaal niet. Zij, die samenriepen, wisten wat er aan de hand móest zijn na ds Bos' laatste brief aan de haagsche synode. In wat de samenroepers beoogden, zijn ze wel degelijk geslaagd. Ze hebben immers geen enkelen bedelnap uit iemands handen willen slaan, noch eenige nog dreigende doorbraak-poging willen voorkomen met suggestieve middelen. Heeft niet ook ons blad al maanden lang geroepen: laat u niet nerveus maken, de haagsche synode is immers nog niet klaar? Wacht eens af, wat ze met ds Bos zal doen?

Overigens is het wel tekenend: als dr R. iets hoort van een samenspreking van leden van onze kerken, is hij als de kippen erbij, om zijn lezers — hoe dan ook — „in te lichten“. Waarom is de geachte auteur niet even haastig, om onze en zijn eigen menschen in te lichten omtrent de samensprekingen, die hij of anderen met ds B. A. Bos hadden of hebben? Dat spreken naar hier, en dat zwijgen naar ginds, is zoo wonderbaarlijk uitgebalanceerd, dat men zijn hoofd slechts schudden kan.

Derde onjuistheid: dr Ridderbos heeft den moed, te spreken van een „conflict“ in de „vrijgemaakte“

kerk v
in die
heid te
ren: he
wat w
anders
ste zel
flic?
stater
arbeid
blijken
tot-sa
alarm
zouden
een kle
een re
krijgsl
wille
zijn, al
Maar
de sym
gende
ren is
opjagen
ren, da
des keu
stoel g
Roeder
in het
laten E
ders en
de kerk
heet, m
derbos'
kamera
ze slech
en dat
gauw
drukke
En v
een be
derbos
z elf
vrijgen
schen,
onze de
hebben
moet h
van wa
zeggen
Gij, En
dr F. I
kwam
woord:
maar w
heen za
aftecke
jagen t
kelijken
die sin
hebben
sauveer
Er is
zal roeg
bieden.
een tier
Bos, en
zeggen
ken —
de vast
synode,
indien e
met het
kloofde
vleesch
ters nie
te leere
van 19
ontvang
indien
kerken
K. S. in
d a n k
gemaakt
van uw
„geestes
bij K. S.
afgehan
gij iets
vonnis
roept d
blijven,
Wil i
bos d
handel,
binnen
koehan
er niet
als er
Houd
leest ni
zegd, o
um ver
eventue
voor so
ons wee

Wedding Hostess

De Spiegel van 28 Januari bracht met uitvoerige foto-reportage het bericht van de jongste Amerikaanse vinding: de „wedding hostess”, een dame, die — tegen betaling natuurlijk — iedere bruid, die van haar diensten gebruik wil maken, behulpzaam is bij de voorbereidingen van den trouwdag en voor den goeden gang van zaken op den trouwdag zorg draagt. Ze maakt, in overleg met de bruid, een begroting van de onkosten, doet met haar de inkoop, helpt bij het verzenden van de ondertrouwkaarten, regelt het trouwdiner, kortom ze zorgt er voor, dat alles op rolletjes gaat.

We zijn niet zóó verzot op alles wat Amerikaansch is, dat we nu meenen, dat we het óók zoo moeten doen. Maar onder de foto's, die De Spiegel bracht, was er één plaatje, dat bijzonder ons boeide: het plaatje van een door een „wedding hostess” gemaakte begroting.

Deze had een tweetal posten, waarvoor we even aandacht vragen. De eerste was: Church music (organist) \$ 15.00. En de andere: Honorarium or donation to church \$ 50.00. Dat betekent, dat er op deze begroting voor onkosten van de kerkelijke huwelijksbevestiging 65 dollar was uitgetrokken.

Ook bruidspaartrjes, die het bij ons in Holland zonder „wedding hostess” doen, mochten aan deze begroting wel eens een voorbeeld nemen. Want men krijgt bij ons in Holland, waar alles zooveel minder „oppervlakkig” heet te zijn dan in Amerika, toch wel eens den indruk, dat bij de begroting van de trouwkosten met de collecten in den kerkdienst op dien dag heel wat minder „grondig” dan aan den anderen kant van het groote water gerekend wordt.

Een goede kennis van me, die nog wel eens ambts-halve in zulke trouwdiensten aanwezig is en aan de telling van trouwcollecten deelneemt, vertelde mij tenminste, dat het met die offeranden soms treurig gesteld is. In de vrijgemaakte kerk, hooggeachte lezers!!

Nog onlangs was hij bij zulk een feestelijk gebeuren aanwezig. Hij vertelde, dat de deftigheid dien dag zéér groot was. Alle lange sleeën uit de stad waren bij elkaar gebracht om het gezelschap naar het stadhuis en de kerk te rijden. De bruid was een droom. Het bruidsbouquet vorstelijk. De bruidegom stikte ongeveer in het plastron. De bruidsjonkers, de bruidsmajesties waren vele. Eveneens de jaquets, hooge hoden en avondjaponnen. De dominee, die den dienst moest leiden, en op verzoek van het bruidspaar preeken zou over een door hen gekozen tekst, schrok — gewend als hij was te preeken voor een onopgesmukt gehoor — van al die deftigheid zóózeer, dat hij even moeite had om op gang te komen. Maar het liep zonder incidenten af. Zonder incidenten. Maar niet zonder centen. Want toen de collectes geteld werden — de dominee, van den schrik bekomen, had zoo mogen gewagen van een dankoffer — rolden er uit de collectezakken zegge en schrijve vier gulden en de rest was geborgd bij Alexander den koperamid. En voor dat ééne tientje had de dominee een preek moeten maken, waren twee ouderlingen en een diaken uit het werk gebroken, was de koster uren in touw geweest, had de centrale verwarming op volle toeren gedraaid, en moest de penningmeester den organist twee rijksdaalders en den boekhandelaar een gulden of acht voor den trouwbijbel betalen.

Daar moest dik geld bij!

En mijn vriend vertelde, dat dit eene geval niet een uitzondering was.

Me dunkt, zoo'n „wedding hostess” en zoo'n begroting voor den trouwdag waren zoo kwaad nog niet!

Een beetje van die Amerikaansche zakelijkheid zou ook onder sommige vrijgemaakten geen kwaad kunnen!

Of neen — het kan anders.

Hier is bekeering nodig.

Of een trouwtekst, die dan wel niet door het bruidspaar gekozen, maar wel toepasselijk is: „..... als gij wat blinds aanbrengt om te offeren, het is bij u niet kwaad; en als gij wat kreupels of kranks aanbrengt, het is niet kwaad. Breng dat toch uwen Vorst: zal hij een welgevallen aan u hebben?”. Mal. 1:8.

D. E. C.

kerk van Winterswijk en van „grootte moeilijkheden” in die van Vlaardingen. Dat dient dan, om met droefheid te zeggen, hoe erg het bij ons is, en te suggereren: hoe houdt men het er uit? Wel, zouden we zeggen: wat weet U daarvan? Wat ik ervan afweet, is wat anders, ook voor wat betreft de vraag, wie de grootste zelfbeheersching noodig hebben. Het woord „conflic” klinkt ijselijk deftig; maar wij voor ons constateeren, dat, indien in deze beide kerken, waar de arbeid speciaal van ds B. A. Bos en van dr F. L. Bos, blijkens notulen etc., sporen achterliet, met den wil-tot-samenblijven en met verstand was opgetreden, de alarmeerende en overigens uiterst verwarde berichten zouden uitgebleven zijn; en we gelooven nóg, dat met een klein beetje gezond verstand, gecombineerd met een resolute uitbanning van alle imaginaire krijgseleuzen en bijbehorend trompetgeschal, voor wie willen, de zaak in een ommezien te saneeren zou zijn, als men geen conflict wil: schors me dan toch! Maar roeren WIJ ons soms in de moeilijkheden van de synodocratische kerken (waar nog pas een dreigende schorsing met ingrijpen van buiten af bezworen is)? Wij zijn blij, dat na zóóveel maanden van opjagerij er nog geen enkel „conflic” is te constateeren, dan in een geval, waar eens één man deed wat des kerkeraads was, of in een ander, waarin de preekstoel gebruikt is voor stellige exclamaties, die „De Roeper” van een Den Boeft, een Francke, of andere in het blad nog al eens aangevallen, doch aan Gods werk in de vrijmaking getrouwe predikanten niet zou laten passeeren zonder ernstige klachten van inzenders en redactie te plaatsen. Wij zijn dankbaar, dat de kerken met dat vrééselijke ding, dat „schorsen” heet, niet gespeeld hebben op de manier van dr Ridderbos' genooten, die met de brandspuut classieale kamers hebben schoongeveegd van ambtsdragers, die ze slechts tot hun groote schade hebben uitgebannen, en dat onder den dwang van noodwetjes, die ze zoo gauw mogelijk probeeren in het vergeetboek te laten drukken.

En wij, die wel wat gewend zijn, staan nog altijd een beetje betuurd, als we deze menschen, dr Ridderbos c.s., hooren spreken van „mateloze zelfoverschattung”, en zoo, die dan bij die vrijgemaakten zouden te vinden zijn. M'n beste menschen, wien hebben WIJ geschorst? Wien hebben WIJ onze dogmatische meening bindend opgedrongen? WIJ hebben, eerder dan Gij, van Oosterbeek gezegd: zoo moet het niet. Maar wij zeiden het vóór dat ze daar van wal staken, en niet pas, toen ze dingen gingen zeggen, die ons niet aanstonden; dát laatste deed Gij. En toen kropen ze bij U in de schulp; en als nu dr F. L. Bos ons komt vertellen, dat hij nog verder kwam dan Oosterbeek, dan hebben we maar één antwoord: we gelooven niet, dat ge „verder” kwaamt, maar wel, dat ge terecht komt, waar we al lang u heen zagen sturen. En nu krijgen we een duidelijke afteekening, en dát is goed. We bedelen u niet, we jagen u ook niet weg. We zeggen wel: houd den kerkelijken weg, en ga dien niet vertreden met menschen, die sinds 1944 van den „kerkelijken weg” een stok hebben gemaakt, om degenen die hem opraken, te sauveeren.

Er is evenwel één lichtpunt: dr H. N. Ridderbos zal roepen: geen koehandel. Geen loven en bieden. Geen pingelen, en geen klappen in de hand, een tientje eraf, een vijfje erbij. Hij zal aan ds B. A. Bos, en aan de anderen, en aan de haagsche synode zeggen: geen koehandel. Hij zal laten drukken — want men vergeet zoo vaak de geschiedenis — de vaste en bondige regelen van 1944; en zal zeggen: synode, synode, synode, bedrijf geen koehandel; indien de concept-formules, die men na samenspreking met het smaldeel op uw tafel legt, ook maar één gekloofde haar afwijken van wat in 1944 aan alle vleesch bindend opgelegd is, ontvangt dan zulke kettters niet in uw huis; en indien ze niet belóven, niets te leeren, dat met ook maar één der zestien punten van 1944 niet volkomen in overeenstemming zou zijn, ontvangt dan deze scheurmakers niet in uw huis; en indien zij tégen een synode zich ooit beroepen op de kerken (zooals wij constateerden met afschuw van K. S. in 1944, en thans constateeren met innig en dank aan God van ds B. A. Bos c.s. in de vrijgemaakte kerken) waakt dan — met onderdrukking van uw vreugde — tegen zulk een revolutionaire „geestesgesteldheid”, want die is bij hen evenzeer als bij K. S. afzetelenswaardig; temeer, omdat K. S. een afgehandelde zaak besprak, en dézen niet! En, indien gij iets anders mocht willen dan dit, dan hebt gij de vonnissen van 1944 van hun grondslag beroofd; en roept dán dit uit van de daken, om oecumenisch te blijven, en om geen koehandel te beginnen in de kerk.

Wil ik eens wat voorspellen? Als dr Ridderbos dit volhoudt: geen koehandel, geen koehandel, wel, dan zal één van beide gebeuren: hij is dan binnen een paar weken vrijgemaakt (als er wel een koehandel geschiedt), óf hij krijgt van zijn smaldeel er niet ééntje bij zich; want dat kan alleen gelukken, als er een dergelijke handel wordt opgezet.

Houdt u dus rustig, al te zamen. En wacht af. En leest niet meer dan er staat. Er is b.v. nog niet gezegd, of de resultaten van de in vergevorderd stadium verkeerende samensprekingsaffaire, te Den Haag eventueel aanvaard zijnde, een aanleiding zullen zijn voor sommigen om dadelijk heen te gaan, dan wel, om ons weer voor de zooveelste maal aan het delibereren

te zetten. Geeft aan geen enkele „stemming” toe; maar leest alleen de officiële besluiten, en houdt alstublieft het sectarisme van dr Ridderbos buiten te deur: verdraagt dus ook menschen van andere geestesgesteldheid; en overwint zijn legendes over u door nuchterheid: WIJ hebben nog niemand geschorst, al zijn we wel tot ik weet niet wat geprikkeld. Maar dat kan wel weer overgaan: wie weg wil, moet als weglóóper blijken, en dat gezeur over conflict zoo en zus, hier en daar, neem daar 'n loupe en een actetaach en een beetje zout voor mee, als ge er iets van mocht willen weten. En geloof alleen wat bewezen is, ook wat die conflicten betreft.

Geen koehandel? Geen blijder maar in tachtig jaar. 't Vervangen dood? Uw gaaf vergroot! Geen blijder maar in tachtig jaar.

K. S.

* * Aankondiging

Als dit nummer verschijnt, zullen de gebonden deelen van deel II van mijn „Heidelbergsche Catechismus” wel gereed gekomen zijn; de abonnées hebben de laatste aflevering van deel II plus band reeds ontvangen. Naar gewoonte van ons blad kondigt een auteur eigen werk aan. Gaarne, en met dank in 't hart, voldoe ik aan dezen plicht. Deel II behandelt Zondag 5, 6 en 7. Met registers (van dr W. G. de Vries) bevat het boek 656 bladzijden. Papier is prachtig; letter en druk maken het lezen gemakkelijk. En de registers, die uitvoerig zijn, geven den lezers een sleutelbos in de hand, waarmee ze op verscheiden plaatsen zóó maar het werk kunnen binnenstappen, om iets te vinden over het onderwerp, dat hen speciaal mocht interesseeren voor studie, of inleiding op een ver-eeniging of anderszins.

Laat mij juist op die registers mogen wijzen. Zooals ik bij de aankondiging van deel I opmerkte, de bedoeling van het werk is, voor den meelevenenden gereformeerden lezer leesbaar te zijn. Dat betekent niet, dat er geen gedeelten kunnen of willen zijn, die soms (maar dan bedoel ik ook echt: „soms”) een lezer wat inspanning af-vergen. Maar waar zal men kunnen samenspreken over God, en over Zijn werk, en over Christus, geloof en geloofsmysterie, als men niet af en toe het gevoel krijgt: nu kan ik alleen nog maar vechten met de stof? Het woord „mysterie” is gauw in den mond genomen, en het klinkt altijd mooi en plechtig; maar als ons spreken van „mysteriën” geen looze decoratie wezen zal van ons te hooge borstje, dan moet men het ervoor óver hebben, zich naar dat punt heen te worstelen, waar het mysterie als zodanig zich laat gevoelen. In de noten is wat materiaal opgeborgen, dat meer voor „beroepsmenschen” dient; maar de doorlópende tekst is toch wel te volgen voor wie wil. Was er geen register, dan zou voor druk bezette menschen de doorlópende tekst misschien het „benaderen” van een of ander onderdeel moeilijk blijven. Maar dank zij het dubbele register (teksten, zaken) plus uitvoerige inhoudsopgave, bladzij voor bladzij, kunnen óók wie het druk hebben, toch wel in veel gevallen vinden wat zij zoeken. Laat me herhalen mogen, dat ik bij het schrijven dan ook heb gedacht méde aan onze vereenigingen.

Het schrijven van dit werk gaf me groote vreugde. Juist omdat het telkens weer dwong, terug te gaan tot het verleden, en daarmee te vergelijken wat tegenwoordig op de markt komt. Dit laatste is vaak zoo hopeloos door woordmisbruik. Meermalen ook lijdt het en wordt het verward of bedorven door een niet meer willen teruggaan tot de gereformeerde bronnen; menigeen verwerpt wat hij niet kent, als hij de oudere gereformeerde theologie links laat liggen. En waar de kennis van de klassieke talen op de gymnasia helaas, dank zij een steeds verder gaande methodische en de serieuze leeraren machteloos makende verslechtering van ons onderwijs, sterk ten achter komt staan bij wat vroeger het gymnasium gaf, daar zie ik aankomen, dat theologische schrijvers op den duur zich nóg meer zullen losmaken van de bronnen, waaruit juist de gereformeerden hebben te putten, terwijl dan de overstelpende aanwas van nieuwere boeken van ongereformeerde auteurs, den niet geschoolden lezer het verstaan van wat hij leest, steeds moeilijker doen worden. Zie ik het wel, dan zal de studie van het gereformeerde denken zich meer en meer onttrekken aan het „volk”, en zich opsluiten in wetenschappelijke handboeken. Daarom is dit werk in het tegenwoordige tijdsge-wricht een poging, om den band tusschen het gereformeerde volk en zijn theologen vast te houden, en dit door een betoogtrant, waarbij de schrijver niet zonder meer decreeteert wat hij als auteur zelf meent, maar ook een blik gunt in de argumentatiekeuken, en voorts steeds poogt terug te gaan op wat vroeger is geschreven door hen, die in den strijd ons voorgegaan zijn, en die veel meer te pas brachten bij wat ze bespraken, dan in onzen tijd velen de gewoonte hebben.

Ik blijf dankbaar, en steeds weer verwonderd, dat de verspreiding van een werk als het onderhavige wordt mogelijk gemaakt door ons volk. Dat ééne feit betekent meer dan honderd persartikeltjes van menschen, die met een zekere geringschatting naar onze menschen kijken, als waren ze een stelletje „schavuiten van de lekkie schuit”, vermoelde kijkers naar een spel van schimmen uit een voorbij verleden.

Wat de stof betreft: de lezer weet zelf wel, welke belangrijke zaken aan de orde komen in Zondag 5—7.

K. S.

* * „Getuigenis”

Eenige weken geleden ontvingen we een „getuigenis” van den kerkeraad der Prot. Ref. Church te Hamilton in Canada, met verzoek tot plaatsing. Omdat daarin de redacteur van een ander blad betrokken werd, meende ik goed te doen, het stuk aan dézen te doen toekomen, en voor wat ons eigen blad betrof, te volstaan met wat de kerkeraad in het algemeen te zeggen had, afgezien van

andere personen of redacteuren. En dan alleen daarover iets op te merken.

Immiddels is door een abuis dit stuk reeds in ons nummer verschenen zonder mijn medeweten; voor den tekst verwijz ik naar bl. 156. Nu door dit abuis ons blad zich heeft ingelaten met enkele details, waarover het tot nu toe, ik geloof: wijselijk, zweeg, moet ik wel iets toevoegen aan mijn eerst voorgenomen opmerkingen:

a) Over Hudsonville en andere plaatsen en over wat daar een dominee of kerkeraad zegt, weet ik met zekerheid niets; ik onthoud me dan ook van elk oordeel, en meen, dat „van twee kanten hooren” voorwaarde is voor ieder, die in beoordeeling wil treden of doen treden.

b) In mijn houding tegenover de Prot. Ref. Churches als officieel lichaam is niets veranderd; in mijn adviezen aan onze emigranten, die ik overigens met verdriet zie vertrekken, is evenmin iets veranderd.

c) Elke andere (d.w.z. van mijn vroegere adviezen